

Bevordering van duurzaamheid in laboratoria binnen de Nederlandse Universitair Medische Centra

Door Joep Sprangers, Marit de Kort & Florijn Dekkers
Stichting Green Labs NL & Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU)

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Achtergrond

Een groeiend aantal laboratoria werkt hard aan integratie van duurzame praktijken. Duurzame labprogramma's, zoals het *Laboratory Efficiency Assessment Framework* (LEAF) van University College London (UCL), helpen onderzoekers deze duurzame praktijken te omarmen (1). LEAF biedt een bronzen, zilveren of gouden accreditatie via een gebruiksvriendelijk platform. In september 2021 lanceerde Green Labs NL het LEAF programma in Nederland (LEAF in NL project), ondersteund door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Ministerie van VWS) (2). Fasen 1 en 2 werden in oktober 2022 succesvol afgerond, met 14 Nederlandse onderzoeksorganisaties die deelnamen. Er werd een community voor kennisdeling opgericht, samen met richtlijnen voor het starten van green teams en duurzame lab-programma's. De mogelijkheden en belemmeringen voor vervolgstappen van het LEAF project werden onderzocht. Projectresultaten zijn samengevat en gepubliceerd, inclusief de verminderde CO₂-uitstoot en financiële besparingen (3,4).

Versnelling van duurzaamheid op laboratoria in alle UMC's (oktober 2023 - maart 2024)

Voortbouwend op eerdere initiatieven werden de inspanningen voor duurzaamheid in laboratoria voortgezet door de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) als onderdeel van de uitvoeringsplannen van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0, ondersteund door het Ministerie van VWS. Het doel van deze fase was om de uitrol van LEAF in UMC's die al aan het programma deelnemen te versnellen en de drie UMC's die nog niet deelnamen aan het LEAF-programma aan boord te krijgen, om zo duurzaamheid in de laboratoria van Nederlandse UMC's verder te bevorderen, met als beoogd resultaat meer deelnemende laboratoria en minimaal 10 nieuw uitgegeven LEAF-certificeringen. Het project omvatte centrale coördinatie door Green Labs NL, lokale coördinatie in elk UMC en LEAF-licenties voor drie UMC's. De centrale coördinatie door Green Labs NL werd uitgevoerd door vier personen en de lokale coördinatie varieerde per UMC in het aantal aangewezen individuen (lokale coördinatie door één persoon in 4 UMC's, twee mensen in 2 UMC's en vier mensen in 1 UMC).

Resultaten

Alle zeven UMC's hebben een LEAF-licentie ontvangen en zijn nu actief bezig met het platform. Tijdens het project hebben nog eens 8 laboratoriumgroepen zich geregistreerd voor de online LEAF-tool, waarbij 9 nieuwe bronzen certificaten en 5 nieuwe zilveren certificaten zijn behaald (**Figuur 1**). Daarnaast zijn green teams opgericht (daar waar deze nog niet actief waren) in de UMC's die niet eerder deelnamen aan het LEAF platform. Als onderdeel van dit project heeft Green Labs NL in januari 2024 een extra community meeting georganiseerd voor LEAF-gebruikers en coördinatoren, waarbij ten minste één vertegenwoordiger van elk UMC aanwezig was. Het doel van deze bijeenkomst was een verdere uitbreiding van de Nederlandse LEAF-gemeenschap, bevorderen van samenwerkingen en het uitwisselen van ervaringen. De feedback van deelnemers aan het project was positief, met waardering voor de projectcoördinatie en het gebruik van de LEAF-tool ter ondersteuning van de duurzame transitie in laboratoria.

Uitdagingen

Een van de belangrijkste uitdagingen tijdens het project was de reorganisatie bij LEAF UCL in oktober 2023. Dit zorgde voor onzekerheid over de mogelijkheid om nieuwe instellingen bij LEAF in te schrijven en leidde tot aanzienlijke vertragingen bij het verkrijgen van LEAF-licenties in vergelijking met onze ervaringen in Fase 1 en 2 van de LEAF-implementatie. Lokale coördinatoren benadrukten een sterke interesse van vele laboratoriumgroepen die graag met LEAF wilden beginnen zodra het platform volledig operationeel was. Sommige deelnemers meldden ook belemmeringen bij het afstemmen van interne communicatie om efficiënt licenties aan te vragen.

Toekomstperspectief

Voor de verdere uitvoering van het programma voor het verduurzamen van laboratoria, is ons doel om de groeiende gemeenschap van duurzame wetenschap in Nederland verder te ondersteunen en lokale medewerkers te helpen hun werkomgeving duurzamer te maken. We streven ernaar om concrete duurzaamheidsdoelen voor laboratoria vast te stellen, het huidige beleid te verbeteren ter bevordering van duurzame laboratoriumpraktijken en initiatieven te stimuleren die de vermindering van CO₂-uitstoot en kostenbesparingen als gevolg van duurzame initiatieven in laboratoria meetbaar maken. Daarnaast willen we ondersteuning bieden bij het opruimen van zowel ongebruikte datasets op servers als ongebruikte samples die onnodig vriezerruimte in beslag nemen binnen de instituten, om zo de milieubelasting door opslag van gegenereerde data en samples te verminderen. Verder zullen we ons richten op het identificeren van kennishiaten en het uitvoeren van onderzoek naar duurzame laboratoriumpraktijken, bijvoorbeeld via studentenprojecten. Deze inspanningen zullen bijdragen aan de doelstellingen zoals uiteengezet in de Green Deal Duurzame Zorg 3.0.

Figuur 1 – Groepsfoto's gemaakt in Amsterdam UMC, UMC Utrecht en UMC Groningen tijdens uitreiking van LEAF-certificaten.

Dankwoord

We willen Kelly Nijhof (UMCU), Marleen Kristen (Inreda Diabetc), Joep Sprangers (Green Labs NL & UMCU), Marit de Kort (Green Labs NL & UMCU) en Florijn Dekkers (Green Labs NL & UMCU) bedanken voor hun bijdrage aan de centrale projectcoördinatie. We willen Joep Sprangers (Green Labs NL & UMCU), Sven van Kempen (UMCU), Pelle van Bekerom (Radboud UMC), Aram de Haas en Lonneke Michiels (Amsterdam UMC), Thijs Elzer (LUMC), Winde Rerren (MUMC+), Anouk de Boer (UMCG), Onno Roovers, Marie Joan Heijne den Bak-Glashouwer, Esmee Kasteleijn en Yvette van Strien (Erasmus MC) bedanken voor hun bijdrage aan de lokale projectcoördinatie. We willen Celina Kroon, Ed Harms en Edo Brinksma (UMCU) bedanken voor hun ondersteuning.

Bronnen

- (1) www.ucl.ac.uk/sustainable/take-action/staff-action/leaf-laboratory-efficiency-assessment-framework
- (2) www.greenlabs-nl.eu/leaf-project
- (3) [Green Labs NL LEAF Phase 1 Report](#)
- (4) [Green Labs NL LEAF Phase 2 Report](#)